

Κεφάλαιο 4

Το κράτος 4.4

Το κράτος



Τι είναι;

Η ισχυρότερη συλλογική οντότητα

Παρεμβαίνει:

- α) στις επιχειρήσεις (φόροι, διευκολύνσεις)
- β) στα νοικοκυριά (φόροι, επιδόματα, αγαθά)
- γ) παράγει και παρέχει αγαθά στους πολίτες (ασφάλεια, παιδεία)

Το κράτος



Τι είναι;

- Το κράτος ή ο δημόσιος τομέας περιλαμβάνει φορείς όπως:
 - η Βουλή,
 - η κυβέρνηση,
 - οι οργανισμοί κοινωνικής ασφάλισης,
 - οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)
 - τα νοσοκομεία,
 - τα πανεπιστήμια,
 - τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου,
 - οι Δημόσιες Επιχειρήσεις κτλ.

Το κράτος



Νομοθεσία

- Ο χαρακτηρισμός ενός φορέα ως δημόσιου συνεπάγεται υπαγωγή σε ειδική νομοθεσία.
- Δημόσιο Δίκαιο

Το κράτος



Σκοπός;

- Όλοι οι δημόσιοι φορείς δρουν με βάση **το γενικό ή το δημόσιο συμφέρον**,
- ενώ οι επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά δρουν με βάση το ιδιωτικό συμφέρον.
- **Σκοπός** του κράτους, όλων των δημόσιων φορέων, είναι **η μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευημερίας**

Το κράτος



- Το κράτος είναι παραγωγός και καταναλωτής αγαθών και υπηρεσιών,
- **Καταναλωτής:** Το κράτος για να λειτουργήσει χρειάζεται χαρτί, τηλέφωνα, στυλό, εκτυπωτές κ.λ.π.
- **Παραγωγός:** φροντίζει να παράγει τα δημόσια αγαθά και να ιδρύει δημόσιες επιχειρήσεις.

Τα δημόσια αγαθά



- Τα δημόσια αγαθά **προσφέρονται** σε όλους **χωρίς αποκλεισμούς**, είτε δωρεάν είτε με συμβολικό αντίτιμο
- Τα δημόσια αγαθά είναι **αδιαίρετα**
- Ο χαρακτηρισμός ενός αγαθού ως δημόσιου γίνεται με πολιτική απόφαση από την κυβέρνηση

Δημόσια αγαθά - Ιδιωτικά αγαθά

εθνική άμυνα
αυτοκίνητο
δρόμος
φάρoi
ράδιο/τηλεόραση
πίτσα
υπηρεσίες εκπαίδευσης από δημόσιο σχολείο
ιδιαίτερα μαθήματα

Δημόσια αγαθά

Ιδιωτικά αγαθά

Τα δημόσια αγαθά



- Στην σημερινή κοινωνία, οι πολίτες θεωρούν τα δημόσια αγαθά ως **δικαιώματά τους** και τα υπερασπίζονται
 - π.χ. δικαίωμα στην υγεία,
 - δικαίωμα στην παιδεία κτλ.
- Το κράτος φροντίζει για την παραγωγή των δημόσιων αγαθών (άμυνα, δικαιοσύνη κτλ.).

Τα δημόσια αγαθά



- Το κράτος παρέχει στους πολίτες τα δημόσια αγαθά
 - είτε φροντίζοντας να τα παράγει το ίδιο (π.χ. άμυνα),
 - είτε, αγοράζοντας και από τους ιδιώτες.
- Έτσι το κράτος παρέχει υγεία με τα δημόσια νοσοκομεία,
- αλλά ταυτόχρονα αγοράζει υπηρεσίες υγείας από ιδιώτες γιατρούς και ιατρικά κέντρα.

Τα δημόσια αγαθά



- Τα κράτος **ήταν** ο μεγαλύτερος παραγωγός αγαθών και υπηρεσιών.
- Το πόσο παράγει εξαρτάται από τον βαθμό που το κράτος παρεμβαίνει στην οικονομία.
- Λίγο πριν από την οικονομική κρίση (2010) παρήγε πάνω από το 50% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (Α.Ε.Π.).

Τι είναι το Α.Ε.Π.;

- ▶ Τι σημαίνει αυτό το αίτημα καταλήψεων;
- ▶ «Αύξηση των δαπανών για την Παιδεία στο 5% του Α.Ε.Π.»
- ▶ Μα τι είναι το Α.Ε.Π.;

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.)

Η συνολική αξία σε χρηματικές μονάδες των τελικών αγαθών και υπηρεσιών που παράγει μια χώρα σε ένα συγκεκριμένο έτος.

- ▶ Παράδειγμα: Αν σε μια οικονομία παράγονται τρία μόνο αγαθά όπως στον παρακάτω πίνακα

Αγαθά	Ποσότητα
X= Πορτοκάλια	1.000 κιλά
Ψ= Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές	100 τεμάχια
Ω= Σπίτια	1000 τετρ. μέτρα
Σύνολο	;

Πόση είναι η συνολική παραγωγή στην οικονομία;



Δεν μπορείς να προσθέσεις πορτοκάλια, Η/Υ και σπίτια!





Θα πρέπει να μετατρέψουμε τα αγαθά σε μετρήσιμες μονάδες.
Θα τα αποτιμήσουμε σε χρήμα (αξία)!

Αγαθά	Ποσότητα	Τιμή σε χρημ. μονάδες	Αξία
Χ	1.000 κιλά	100	100.000
Ψ	100 τεμάχια	2000	200.000
Ω	1000 τετρ. μέτρα	50.000	50.000.000



Πόση είναι η συνολική
παραγωγή
στην οικονομία;

Αγαθά	Ποσότητα	Τιμή σε χρημ. μονάδες	Αξία
Χ	1.000 κιλά	100	100.000€
Ψ	100 τεμάχια	2000	200.000€
Ω	1000 τετρ. μέτρα	50.000	50.000.000€
		Σύνολο (ΑΕΠ)	50.300.000€



Το άθροισμα της αξίας των επί μέρους αγαθών δίνει τη συνολική αξία για την οικονομία και ονομάζεται Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.)

Η συνολική αξία σε χρηματικές μονάδες των τελικών αγαθών και υπηρεσιών που παράγει μια χώρα σε ένα συγκεκριμένο έτος.

Δημόσιες επιχειρήσεις και Οργανισμοί (Δ.Ε.Κ.Ο)

- Δημόσια Επιχείρηση, σύμφωνα με οδηγία της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, είναι:
- «κάθε επιχείρηση στην οποία το δημόσιο δύναται να ασκήσει άμεσα ή έμμεσα λόγω κυριότητας, οικονομικής συμμετοχής ή διατάξεων, που την διέπουν, αποφασιστική επιρροή».

Δημόσιες επιχειρήσεις και Οργανισμοί (Δ.Ε.Κ.Ο)

- κάθε επιχείρηση στην οποία **το δημόσιο** δύναται να ασκήσει αποφασιστική επιρροή.
- **δηλαδή** μπορεί να επηρεάσει τις αποφάσεις και τη λειτουργία της επιχείρησης.
- **Πως;**
- Είτε λόγω κυριότητας κυριότητα= η άμεση και απόλυτη εξουσία επάνω σε ένα πράγμα
- είτε λόγω οικονομικής συμμετοχής ή
- λόγω διατάξεων (νόμων, ρυθμίσεων, που την διέπουν

διέπω = ρυθμίζω, καθορίζω

Δημόσιες επιχειρήσεις και Οργανισμοί (Δ.Ε.Κ.Ο)

- ▶ Από τις αρχές του 20ού αιώνα το κράτος παρεμβαίνει περισσότερο στην οικονομία.
- ▶ Μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο δημιουργείται ο θεσμός των Δημοσίων Επιχειρήσεων
- ▶ Το κράτος δημιούργησε ένα πλήθος Δημόσιων Επιχειρήσεων και Οργανισμών (Δ.Ε.Κ.Ο.),
 - η Δ.Ε.Η.,
 - η Ε.ΥΔ.Α.Π.,
 - Ο.Τ.Ε.
 - Ο.Σ.Ε. κ.λ.π.

Δημόσιες επιχειρήσεις και Οργανισμοί (Δ.Ε.Κ.Ο)



Δ.Ε.Κ.Ο.

Η κοινωνική
ευημερία

Δημόσιες επιχειρήσεις και Οργανισμοί (Δ.Ε.Κ.Ο) πρώην (Δ.Ε.Κ.Ο.)

- Οι Δ.Ε.Κ.Ο. δεν είναι πλέον Δ.Ε.Κ.Ο., αλλά κατά ένα μέρος τους έχουν μετοχοποιηθεί. (= έχουν γίνει Ανώνυμες Εταιρείες)
- Οι Δ.Ε.Κ.Ο. δεν είναι κρατικές (άρα είναι πρώην ΔΕΚΟ), αλλά έχουν πουληθεί σε ιδιώτες είτε ολόκληρες είτε ένα μέρος τους.
- (Ιδιωτικοποίηση ΔΕΚΟ)

Δημόσιες επιχειρήσεις και Οργανισμοί (Δ.Ε.Κ.Ο) πρώην (Δ.Ε.Κ.Ο.)

1956 Ίδρυση
Ολυμπιακής από τον
Αριστοτέλη Ωνάση



1975 πουλάει την
επιχείρηση στο
Ελληνικό Δημόσιο

1975 η επιχείρηση
γίνεται κρατική



- ▶ ΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ = Όταν το κράτος αγοράζει μία ιδιωτική επιχείρηση και την κάνει κρατική

Δημόσιες επιχειρήσεις και Οργανισμοί (Δ.Ε.Κ.Ο) πρώην (Δ.Ε.Κ.Ο.)

Η κρατική επιχείρηση



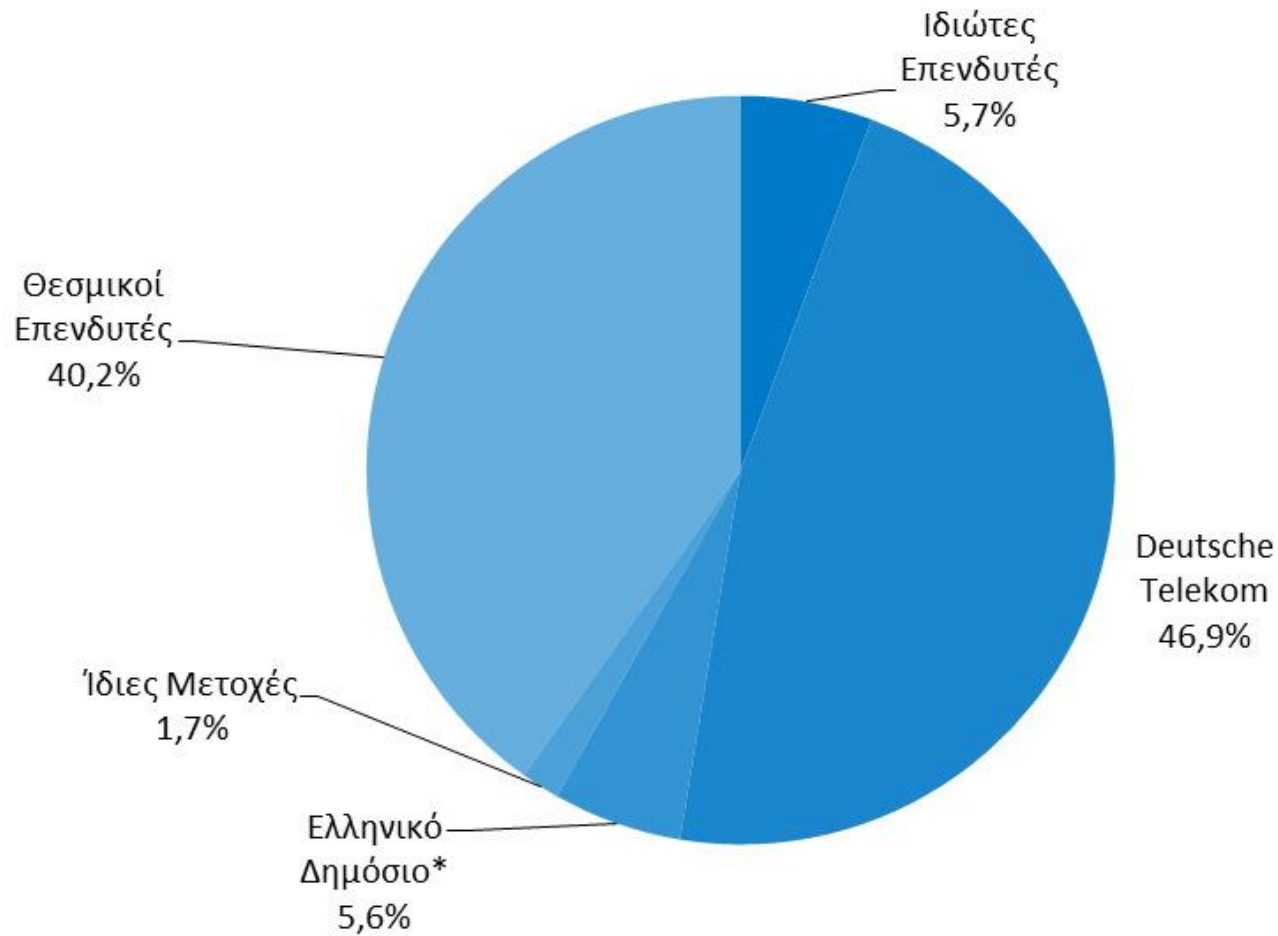
2009 πουλήθηκε
σε ιδιώτες

2009 η επιχείρηση
γίνεται ιδιωτική



- ▶ ΑΠΟΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ = ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ
Όταν το κράτος πουλάει μία κρατική
επιχείρηση σε ιδιώτες

Ο ΟΤΕ σήμερα



Η Δ.Ε.Η. σήμερα

Μετοχική Σύνθεση (30.09.2020)	Ποσοστό
Ελληνική Εταιρεία Συμμετοχών και Περιουσίας Α.Ε. (ΕΕΣΥΠ) ⁽¹⁾	34,12%
Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου (ΤΑΙΠΕΔ) ⁽¹⁾	17,00%
Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (e-ΕΦΚΑ) και ΤΑΥΤΕΚΩ/ΤΕΑΠΑΠ-Δ ⁽²⁾	3,93%
Ευρύ επενδυτικό κοινό και θεσμικοί επενδυτές ⁽³⁾	44,95%
Σύνολο	100,00%

Πηγή: <https://www.dei.gr/el/i-dei/enimerwsi-ependutwn/xrimatistiriaka-stoixeia/metoxiki-sunthesi>

Δεκαετία 1990

- ▶ Ιδιωτικοποιήσεις
- ▶ το κράτος πούλησε μέρος ή ολόκληρες τις εξής δημόσιες επιχειρήσεις

Έτος	Εταιρία	Κλάδος
1991	Τράπεζα Πειραιώς	Τράπεζες
1992	ΑΓΕΤ Ηρακλής	Τσιμέντα
	ΟΑΣΑ*	Συγκοινωνίες
	Ναυπηγεία Ελευσίνας	Ναυπηγεία
1993	Τράπεζα Αθηνών	Τράπεζες
	EBZ	Τρόφιμα-Βιομηχανίες
1994	Ναυπηγεία Νεωρίου	Ναυπηγεία
1996	ΟΤΕ**	Τηλεπικοινωνίες
1997	Τράπεζα Αττικής	Τράπεζες
1998	Τράπεζα Κρήτης	Τράπεζες
	Τράπεζα Κεντρικής Ελλάδος	Τράπεζες
	Τράπεζα Μακεδονίας-Θράκης	Τράπεζες
	Γενική Τράπεζα	Τράπεζες
1999	Ιονική και Λαϊκή Τράπεζα	Τράπεζες
	Olympic Catering	Τρόφιμα-υπηρεσίες
	ΕΥΔΑΠ	Κοινοφελείς υπηρεσίες
	ΕΥΑΘ	Κοινοφελείς υπηρεσίες
	Διώρυγα Κορίνθου	Υπηρεσίες-μεταφορές
	ΟΛΠ	Λιμάνια
	ΟΛΘ	Λιμάνια
	ΚΑΕ Duty Free	Λιανικό εμπόριο
	Αγροτική Ασφαλιστική	Ασφάλειες

2000- 2010

2000	Ελληνικά Πετρέλαια	15	355
2000	ΕΠΑ Θεσσαλίας	49	35,13
2000	Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών	60	66,8
2000	Cosmote	11,02	403,6
2000	Αγροτική Τράπεζα	7	300,8
2001	ΟΠΑΠ	5,5	79,7
2001	OTE Leasing	100	20,94

2001	ΟΛΘ	25	15
2001	ΕΥΑΘ	25,45	14,4
2001	Ελληνικά Ναυπηγεία	51	5,3
2001	ΔΕΗ	15,09	391,7
2002	ΟΤΕ	8	627,8
2002	ΟΠΑΠ	19	437,9
2002	Olympic Catering	58	15,75
2002	ΔΕΗ	13,2	323,9
2003	Ελληνικά Πετρέλαια	16,65	384,19
2003	ΟΠΑΠ	24,6	710,4
2003	ΟΛΠ	25,5	61,5
2003	Εθνική Τράπεζα	11	577,1
2003	ΔΕΗ	15,7	714,3
2004	Γενική Τράπεζα	50,01	154,62
2004	Ελληνικά Πετρέλαια	8,21	237,13
2004	Εθνική Τράπεζα	7,46	725,5
2005	ΟΠΑΠ	16,4	1518,58
2005	ΟΤΕ	10	1036,9
2006	Αγροτική Τράπεζα	7,23	421,3
2006	Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο	35	793,03
2006	Εμπορική Τράπεζα	36,56	2233,99
2007	ΟΤΕ	10,7	1485,99
2007	Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο	20	701,1
2008	ΟΤΕ	3	689,6
2008	ΣΕΜΠΟ ΟΛΠ	*	80
2008	MARINA ΣΕΦ	*	64
2009	ΟΤΕ	5	876,2
2009	ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ	*	230,1
2009	Υποδομές Αεροδρομίου Αθηνών	*	11,7

Δημόσιος Τομέας

- ▶ Η έκταση του δημόσιου τομέα και η ανάμειξή του στην οικονομική δραστηριότητα είναι πολύ μεγαλύτερη από ό,τι φαίνεται, αφού πολλές Δημόσιες Επιχειρήσεις συμμετέχουν και σε άλλες επιχειρήσεις

Κρατικός παρεμβατισμός

- ▶ Κρατικός παρεμβατισμός = Παρέμβαση του κράτους στην οικονομία.
- ▶ Το κράτος σύμφωνα με τη θεωρία της ελεύθερης αγοράς πρέπει να αφήνει ελεύθερη την αγορά και να βάζει μόνο κάποιους γενικούς κανόνες.

Τι σημαίνει ελεύθερη αγορά;

Οι επιχειρήσεις

- Τα προϊόντα παράγονται από ιδιωτικές επιχειρήσεις
- Οι επιχειρήσεις παράγουν ότι θέλουν σε όποια ποσότητα θέλουν
- Υπάρχει ανταγωνισμός μεταξύ τους για να προσελκύσουν πελάτες.

Οι καταναλωτές

- Επιλέγουν όποια αγαθά θέλουν και σε όποια ποσότητα θέλουν

Το κράτος

- Θέτει κάποιους γενικούς κανόνες ώστε να υπάρχουν πλαίσια για τις οικονομικές αυτές συναλλαγές.

Πως θα διαμορφωθούν οι τιμές;

- Οι τιμές θα διαμορφωθούν από τις δυνάμεις της ζήτησης και της προσφοράς.

Κρατικός παρεμβατισμός

- 
- Όταν δεν επιτρέπει να πωλούν οι επιχειρήσεις πάνω από κάποια τιμή
 - π.χ. τα γρήγορα τεστ κορωνοϊού στοιχίζαν 30€ και τώρα το κράτος θεσπίζει νόμο να στοιχίζουν 10€

- 
- Όταν δίνει χρήματα στις επιχειρήσεις για να επιβιώσουν
 - π.χ. θα δοθούν 120 εκατομ. στην Aegean Airlines για να μπορέσει να επιβιώσει
 - π.χ. δόθηκαν χρήματα στις τράπεζες για να μη χρεοκοπήσουν

- 
- Όταν δίνει επιδοτήσεις για τη συμπλήρωση του εισοδήματος των επιχειρήσεων ή για να κάνουν επενδύσεις.
 - π.χ. επιδοτήσεις σε αγρότες,
 - π.χ. χρηματοδότηση επιχειρήσεων να αγοράσουν καινούρια μηχανήματα.

Γιατί το κράτος παρεμβαίνει στην οικονομία;

- ▶ Την περίοδο της πανδημίας το κράτος επέβαλλε περιορισμό στην ποσότητα των αντισηπτικών που αγόραζε ο κάθε πελάτης. Γιατί;
- ▶ Γιατί η ποσότητα των αντισηπτικών ήταν μικρή και η ζήτηση πολύ μεγάλη. Αν ο κάθε πελάτης αγόραζε όποια ποσότητα ήθελε κάποιοι δε θα έβρισκαν αντισηπτικά.
- ▶ Ο μηχανισμός της αγοράς θα περιόριζε κάποιους από την πρόσβαση στο αγαθό «αντισηπτικά».

Γιατί το κράτος παρεμβαίνει στην οικονομία;

- ▶ Την περίοδο της πανδημίας το κράτος δίνει επιδότηση σε επιχειρήσεις να αγοράσουν σόμπες για εξωτερικούς χώρους. Γιατί;
- ▶ Γιατί οι επιχειρήσεις είναι κλειστές πολύ καιρό, άρα δεν έχουν τη δυνατότητα να τις αγοράσουν με δικά τους χρήματα
- ▶ Το κράτος θέλει οι άνθρωποι να μη συγχρωτίζονται σε εσωτερικούς χώρους.
- ▶ Ο μηχανισμός της αγοράς μπορεί να οδηγούσε σε αύξηση των κρουσμάτων κωρονοϊού.

Γιατί το κράτος παρεμβαίνει στην οικονομία;

- ▶ Το κράτος απαγορεύει στους αγρότες να καλλιεργήσουν κάτι άλλο πλην ελιάς σε εκτάσεις του δελφικού τοπίου. Γιατί;
- ▶ Διότι θεωρεί το συγκεκριμένο πόρο (δελφικό τοπίο) πολιτιστική κληρονομιά και θέλει να τον διαφυλάξει από την καταστροφή του.
- ▶ Ο μηχανισμός της αγοράς μπορεί να οδηγούσε να εκριζωθούν οι ελιές, να χτιστούν εργοστάσια, ξενοδοχεία και να καταστραφεί το φυσικό περιβάλλον και το τοπίο.

Γιατί το κράτος παρεμβαίνει στην οικονομία;

- ▶ Σκοπός του κρατικού παρεμβατισμού είναι ο περιορισμός των αδυναμιών της αγοράς.
- ▶ Η άσκηση της κρατικής οικονομικής πολιτικής αποσκοπεί στον περιορισμό των ανεπιθύμητων καταστάσεων που προξενεί η λειτουργία του μηχανισμού της αγοράς.

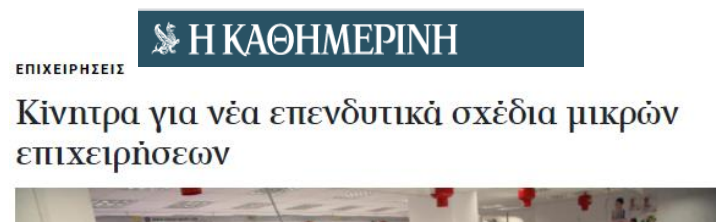
Κρατικός παρεμβατισμός

- ▶ Ο κρατικός παρεμβατισμός, έχει στόχο:
- ▶ την καλύτερη κατανομή των πόρων
 - π.χ. αν θεωρεί ότι η ανάγκη για τρόφιμα της οικονομίας είναι
 - μεγαλύτερη από την παραγωγή καθαρής ενέργειας
 - Τότε μπορεί να απαγορεύσει να στηθούν φωτοβολταϊκά σε χωράφια.
 - Κατανέμει το φυσικό πόρο «έδαφος» με τρόπο που θεωρεί καλύτερο για την κοινωνία και την οικονομία.



Κρατικός παρεμβατισμός

- ▶ Ο κρατικός παρεμβατισμός, έχει στόχο:
- ▶ την επίτευξη οικονομικής σταθερότητας
 - π.χ. το κράτος βλέπει ότι υπάρχει υψηλή ανεργία στην οικονομία
 - Αυτό μπορεί κλονίσει την οικονομία μακροπρόθεσμα (οικονομική αστάθεια)
- Τότε μπορεί να δώσει κίνητρο στις επιχειρήσεις να προσλάβουν εργαζόμενους (επιδότηση του ποσού που πληρώνουν οι επιχειρήσεις για τους εργαζόμενους στον ΕΦΚΑ)
- ή να δώσει χρήματα σε κάποιον άνεργο για να ανοίξει επιχείρηση.



ΟΑΕΔ: Επιδότηση 12.000 ευρώ σε άνεργους για νέα επιχείρηση

Κρατικός παρεμβατισμός

- ▶ Ο κρατικός παρεμβατισμός, έχει στόχο:
τη δικαιότερη διανομή του εισοδήματος
- ▶ π.χ. αν κάποιος είναι άνεργος, μπορεί να είναι διατεθειμένος να εργαστεί 8 ώρες για 300€.
- ▶ Στην ελεύθερη αγορά αυτό θα ήταν αποδεκτό καθώς η τιμή της εργασίας διαμορφώνεται από την προσφορά και τη ζήτηση.

- ▶ Το κράτος για να κάνει δικαιότερη τη διανομή του εισοδήματος (λιγότερα κέρδη για την επιχείρηση – περισσότερο εισόδημα για τον εργαζόμενο)
- ▶ Επιβάλλει κατώτατο μισθό (π.χ. 650€)

Νέος κατώτατος μισθός και τριετίες

	ΑΓΑΜΟΣ		ΕΓΓΑΜΟΣ	
		ΜΗΝΙΑΙΑ ΑΥΞΗΣΗ		ΜΗΝΙΑΙΑ ΑΥΞΗΣΗ
Χωρίς προϋπηρεσία	€650 (από €586,08)	€63,95 €895,3	€714,96 (από €644,69)	€70,27 €983,78
Μία τριετία	€714,96 (από €644,69)	€70,24 €983,36	€779,95 (από €703,3)	€76,65 €1.073,1
Δύο τριετίες	€779,95 (από €703,3)	€76,65 €1.073,1	€844,95 (από €761,9)	€83,05 €1.162,7
Τρεις τριετίες	€844,95 (από €761,9)	€83,05 €1.162,7	€909,94 (από €820,51)	€89,43 €1.252,02

* Προϋπηρεσία ως 14/2/2012

Κρατικός παρεμβατισμός

- ▶ Ο κρατικός παρεμβατισμός, έχει στόχο:
- ▶ Την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης
- ▶ Το κράτος με τις δημόσιες επενδύσεις, κυρίως σε έργα υποδομής (δρόμους, λιμάνια, τεχνολογία κτλ.) δημιουργεί τις υποδομές για οικονομική ανάπτυξη.

